

EKONOMİ POLİTİK

Erinç Yeldan, 9 Aralık 2015

Paris'te İklim Değişikliği Mücadelesi

Birleşmiş Milletler "İklim Değişikliği İle Mücadele" zirvesi Paris'te devam ediyor. Ülkemizin yoğunlukla çatışma ve şiddet içeren gündemi arasında Paris'te süregelen çevre kirliliği ile mücadele tartışmaları daha sessiz kalıyor sanki.

Geçen haftaki yazımızda belirttiğimiz üzere, bilim insanları sera gazlarının emisyonu sonucu dünyamızın yüzey ısısında yaşanan artışın yüzyılın sonuna değin 2 C⁰ derecede tutulması gerektiğini, aksi takdirde gezegenimizin geri dönülemez biçimde tahribata uğrayacağını vurguluyorlar. Dolayısıyla gezegenimizin ısını bu düzeyde tutabilmek için bundan böyle CO2 ve diğer sera gazı emisyonlarının sınırlandırılması gerekli. Bilim insanları söz konusu sınırı *karbon bütçesi* diye tanımlıyorlar. Hesaplamalara göre 2 C⁰ derece ile tutarlı *karbon bütçesi* 1 trilyon ton CO2 eşdeğeri sera gazı olarak belirlenmiş. Sanayi devriminden bu yana söz konusu karbon bütçesinin 515 milyar tonluk bölümünün harcandığı; geri kalan 485 milyar tonluk bütçenin de tedbir alınmaz ise önümüzdeki otuz sene içerisinde tüketileceği öngörülmekte.

2010'da dünyamızda toplam sera gazı emisyonu yıllık 42.9 milyar ton idi. Bunun yüzde 61'ini beş ülke (bölge) gerçekleştiriyor: Çin, ABD, AB ülkeleri (28 ülke), Hindistan ve Rusya. Fert başına sera gazı emisyonunun dünya ortalaması 6.2 ton olarak hesaplanmakta. Burada ABD açık farkla birinci sırada: kişi başına 22 ton. Türkiye'nin toplam emisyonlar içindeki payı yüzde 0.8, fert başına emisyonumuz da dünya ortalamasını yakalamış durumda.

Sera Gazı Emisyonları: En Kirleticiler Beş Ülkenin Payı

	Sera Gazı (CO2 eşdeğeri, Milyon ton)	Dünya Toplamının %si	Fert Başına Emisyon (ton CO2 Eşd)
Çin	9,764.7	22.7	7.2
ABD	6,854.7	16.0	22.0
AB28	4,751.1	11.1	9.4
Hindistan	2,772.5	6.5	2.3
Rusya	2,223.5	5.2	15.5
Dünya Toplamı	42,968.1	100.0	6.1
Bilgi: Türkiye	411.7	0.8	6.2

Sorunun çözümüne ilişkin adımlar, kuşkusuz, sadece CO2 emisyonuna kısıtlamalar getirmekten ibaret değil. Geri kalan karbon bütçesinin *hakkaniyetli biçimde* dağıtılması

için bugünün sanayileşmiş ülkelerinin, geriden gelen kalkınmakta olan ülkelere finansman ve teknik yardım yapması gereği çok açık. Ancak, söz konusu finansman fonlarının gerçekten amacına uygun olarak kullanılması ve adaletli paylaşımı Paris zirvesini meşgul eden en önemli konular.

Öte yandan, enerji üretimi deseninin de bundan böyle radikal biçimde değiştirilmesi gerekiyor. Örneğin CO2 emisyonlarında en fazla paya sahip olan kömür ve diğer fosil yakıtlarının tahmin edilebilir potansiyelinin en az yüzde 80'inin yer altında tutulması gereği sıkça dile getiriliyor. Bunun yerine güneş, rüzgar ve jeotermal gibi yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelmesi koşulsuz olarak gerekli. Oysa ülkemiz de dahil olmak üzere bir çok ülkede fosil yakıtlara verilen devlet destekleri ve teşvikler, kirlenici enerji kaynaklarının yapay olarak ucuz tutulmasına ve özendirilmesine neden olmakta. Merkezi İsviçre'de olan **Uluslararası Sürdürülebilir Kalkınma Enstitüsü (IISD)** hesaplamalarına göre dünyamızda fosil yakıtlara sağlanan mali teşvikler yılda 650 milyar doları aşıyor. Bu rakam yenilenebilir enerji kaynaklarına sağlanan teşviklerin 4 misli.

Oysa, son beş sene içerisinde özellikle güneş enerjisi maliyetlerinde olağanüstü bir gerileme yaşandığı gözleniyor. Güneş panelleri PV hücrelerinin watt başına maliyeti 2005'te 7 dolar iken, günümüzde 30 sente gerilemiş durumda. 2014'de küresel ekonomide gerçekleştirilen enerji yatırımlarının yüzde 59'unun yenilenebilir enerji sektörlerine yöneltildiği belirtiliyor. Yenilenebilir enerjiye yapılan yatırımlar 2004'te sadece 45 milyar dolar iken günümüzde bu rakam 270 milyar doları aşmış durumda.

Görüldüğü gibi konu sadece iklim değişikliğine yol açan sera gazları emisyonlarının azaltımı, ya da genel olarak çevre kirliliği ile mücadele ile sınırlı değil; doğrudan doğruya yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı sürdürülebilir bir kalkınma stratejisinin tasarımı noktasına dayanmış durumda. Bir çok sosyal bilimci bu tartışmayı *üçüncü sanayi devrimi* başlığı altında değerlendiriyor. Türkiye coğrafyası, İngiltere öncülüğündeki 19. yüzyılın sanayileşme devrimini ve 1950'lerde ABD öncülüğündeki montaj hattına dayalı otomasyon devrimlerini uzaktan izleyebilmiş idi. Yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı potansiyeli ile birlikte, Türkiye 21. yüzyılın üçüncü sanayi devriminde öncü bir güç olabilir. Tabii, stratejik bir planlama tasarımı ve siyasi irade gösterebilir ise...